

ZAPISNIK

sa 19. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, održane 15. maja 2018. godine

Sjednica je počela u 14 sati.

Sjednici je predsjedavao dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali sljedeći članovi/ce Odbora: dr Suad Numanović, Mirsad Murić, Nada Drobnjak, mr Mihailo Anđušić i dr Nedžad Drešević.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali: Leon Gjokaj, generalni direktor Direktorata za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća, dr Momčilo Vuksanović, predsjednik Srpskog nacionalnog savjeta, Sabrija Vulić, predsjednik Savjeta Muslimanskog naroda Crne Gore, Mirsad Džudžević, predsjednik Bošnjačkog vijeća i Faik Nika, sekretar Nacionalnog savjeta Albanaca.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali: Elmir Kurtagić koji ima ovlaštenja direktora Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava u skladu sa Statutom Fonda, Mirsad Cikotić, predsjednik Upravnog odbora Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava i Milan Radović, koordinator Programa ljudskih prava u NVO „Građanska alijansa“.

Sjednicu je na njegov zahtjev, a po odobrenju Predsjednika Odbora, pratio savjetnik potpredsjednika Skupštine Crne Gore Uroš Andrijašević, zajedno sa pet studenata Fakulteta za državne i evropske studije, što je realizovano u okviru njihove praktične nastave na predmetu „Ljudska prava EU“.

Sjednicu su pratili predstavnici medija.

Za sjednicu je utvrđen sljedeći

DNEVNI RED

- Usvajanje Zapisnika sa 18. sjednice Odbora, održane 19. marta 2018. godine -

- 1. IZVJEŠTAJ O RAZVOJU I ZAŠTITI PRAVA MANJINSKIH NARODA I DRUGIH MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA U 2017. GODINI**, koji je Skupštini Crne Gore podnijela Vlada Crne Gore shodno članu 38 Zakona o manjinskim pravima i slobodama, sa

IZVJEŠTAJIMA O RADU I IZVJEŠTAJIMA O FINANSIJSKOM POSLOVANJU, ZAJEDNO SA IZVJEŠTAJIMA NEZAVISNOG REVIZORA SAVJETA MANJINSKIH NARODA I DRUGIH MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA ZA 2017. GODINU, koje su Odboru za ljudska prava i slobode podnijeli predsjednici manjinskih savjeta shodno članu 33a Zakona o manjinskim pravima i slobodama;

- 2. INFORMACIJE O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U MARTU I APRILU 2018. GODINE:**

- (1) Informacija o učešću predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i člana Odbora Mirsada Murića na Konferenciji „Za snažniji glas djeteta u društvu - Mreža Zlatnih savjetnika Ombudsmana“, održanoj u Podgorici 22. marta 2018. godine,
- (2) Informacija sa Završnog sastanka Ad-hoc Nadzornog odbora za evaluaciju sistema monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori, održanog u Podgorici 28. marta 2018. godine,

(3) Informacija sa Radionice „Rodna ravnopravnost i orodnjavanje“, održane u Podgorici 23. i 24. aprila 2018. godine I

3. TEKUĆA PITANJA.

Zapisnik sa 18. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode, održane 15. maja 2018. godine usvojen je jednoglasno, bez primjedbi.

PRVA TAČKA- IZVJEŠTAJ O RAZVOJU I ZAŠTITI PRAVA MANJINSKIH NARODA I DRUGIH MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA U 2017. GODINI, koji je Skupštini Crne Gore podnijela Vlada Crne Gore shodno članu 38 Zakona o manjinskim pravima i slobodama, sa
IZVJEŠTAJIMA O RADU I IZVJEŠTAJIMA O FINANSIJSKOM POSLOVANJU, ZAJEDNO SA IZVJEŠTAJIMA NEZAVISNOG REVIZORA SAVJETA MANJINSKIH NARODA I DRUGIH MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA ZA 2017. GODINU, koje su Odboru za ljudska prava i slobode podnijeli predsjednici manjinskih savjeta shodno članu 33a Zakona o manjinskim pravima i slobodama

Uvodne napomene o Izvještaju o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2017. godini dao je Leon Gjokaj, generalni direktor Direktorata za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, navodeći da je osnovni cilj Izvještaja da pruži prikaz politike zaštite manjina, kako u normativnom dijelu, tako i u pojedinim oblastima društvenog života značajnim za pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Usvajanjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama u aprilu 2017. godine unaprijeđen je sistem zaštite prava manjinskih naroda i omogućena je reforma Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava koja je fokusirana na sprečavanje objektivno mogućeg konflikta interesa, uvođenje dvostepenosti kod odlučivanja o projektima koji se finansiraju iz sredstava Fonda i na podizanje kvaliteta monitoringa i evaluacije projekata. Takođe, pravno je pozicioniran Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina. U skladu sa novim Pravilima formirani su treći sazivi savjeta manjinskih naroda, osim Nacionalnog savjeta Albanaca čije formiranje je u završnoj fazi. Gjokaj je naglasio da su sredstva za realizaciju programskih sadržaja savjeta u ovoj godini dvostruko uvećana u odnosu na prethodni period, jer je Zakonom utvrđeno da se sredstva za njihovo finansiranje obezbjeđuju u iznosu od najmanje 0,05% tekućeg budžeta, što u 2018. iznosi 600.000 eura. Podsjetio je da je Vlada Crne Gore na sjednici od 2. novembra 2017. utvrdila Predlog zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola. Ocijenio je da su u svim oblastima koje se odnose na prava manjinskih naroda vidljivi pomaci i da je u narednom periodu neophodno raditi na efikasnijem sprovođenju Ustavnih i zakonskih normi, posebno u dijelu koji se odnosi na srazmjernu zastupljenost pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave.

U raspravi su učestvovali: poslanici dr Suad Numanović i mr Mihailo Anđušić, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Zvonimir Deković, predsjednik Savjeta Muslimanskog naroda Crne Gore Sabrija Vulić, predsjednik Srpskog nacionalnog savjeta dr Momčilo Vuksanović, predsjednik Bošnjačkog nacionalnog vijeća Mirsad Džudžević, predstavnik Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Elmir Kurtagić, predsjednik

Upravnog odbora Fonda Mirsad Cikotić, koordinator Programa ljudskih prava u NVO „Građanska alijansa“ Milan Radović i predsjednik Odbora dr Halil Duković.

Članovi Odbora su ocijenili da je Izvještaj kvalitetan, sistematičan, sadržajan i pregledan, sa detaljnim prikazom svih realizovanih aktivnosti.

Poslanik dr Suad Numanović je izrazio zadovoljstvo što će u narednom periodu biti dostupni uporedni podaci o zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda u organima državne uprave i lokalne samouprave. Ocijenio je značajnim to što je Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti sprovedo brojne kampanje i edukacije u cilju podizanja svijesti o rodnoj ravnopravnosti i što je posebna pažnja posvećena suzbijanju nasilja u porodici, ekonomskom osnaživanju žena i njihovoj političkoj participaciji. Smatra da nasilje u porodici i nasilje nad djecom i dalje treba da bude predmet interesovanja. Važnim smatra aktivnosti koje se u poslednje dvije godine sprovode u cilju ekonomskog jačanja sredina u kojima žive pripadnici nacionalnih manjina. Područja na sjeveru države u kojima žive manjinski narodi polako doživljavaju ekonomski procvat, jer se značajan dio kapitalnog budžeta opredjeljuje sjevernom regionu.

Poslanik mr Mihailo Anđušić je saglasan da je ostvaren vidljiv napredak, posebno u normativnom dijelu. Smatra da Ministarstvo za ljudska i manjinska prava treba da unapređuje nadzornu i kontrolnu ulogu nad radom i finansijskim poslovanjem manjinskih savjeta. Pohvalio je aktivnosti Ministarstva koje u saradnji sa Upravom za kadrove vrši istraživanja i analize o zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda u javnoj upravi. Istakao je da su Skupština, Odbor za ljudska prava i slobode i on lično ponosni na Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama koji predstavlja važan iskorak u zaštiti prava manjinskih naroda, što je prepoznato i u Izvještajima Evropske komisije o Crnoj Gori. Podsjetio je da je na sjednicama Odbora vođena konstruktivna rasprava o svim odredbama Zakona i da su sve zainteresovane strane bile u mogućnosti da iznesu svoja mišljenja.

Predsjednici manjinskih savjeta su upoznali članove Odbora sa problemom u funkcionisanju Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava i ukazali na nemogućnost raspodjele sredstava Fonda.

Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Zvonimir Deković je informisao da još nije konstituisan novi upravni odbor Fonda, niti je izabran direktor u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama. Rad manjinskih savjeta je unaprijeđen i uvećana su im finansijska sredstva. Međutim, predstavnici nacionalnih savjeta odgovorni su i za nevladine organizacije koje se bave zaštitom identiteta, jezika i kulture nacionalnih zajednica, a zbog sadašnjeg stanja u Fondu ograničeni su da sprovode svoje aktivnosti. Hrvatska nacionalna zajednica ima svoj radio i štampani medij čije funkcionisanje je limitirano time što se finansiraju putem sredstava Fonda. Pet zaposlenih u radiju ne mogu da prime lične dohotke, niti mediji mogu da izvršavaju obaveze prema državi, kao što su plaćanje frekvencija Agenciji za radio-difuziju, Agenciji za elektronske medije i PAM-u.

Podsjetio je da su Crna Gora i Republika Hrvatska potpisale Sporazum o zaštiti manjina- jedini bilateralni sporazum te vrste, o čemu je Crna Gora donijela Zakon. Međuvladin mješoviti odbor dva puta je uputio preporuke ovim državama, a jedna od preporuka datih Crnoj Gori je da pronađe način za trajno finansiranje radija hrvatske nacionalne zajednice u Crnoj Gori, što nije realizovano. Upitao je da li je dosadašnji Upravni odbor Fonda trebao raspisati konkurs ili treba čekati da se to uradi u skladu sa izmijenjenim Zakonom zbog čega će, po njegovom mišljenju, u narednim mjesecima biti zaustavljene aktivnosti manjinskih savjeta i nevladinih organizacija koje se bave zaštitom identiteta manjinskih naroda.

Predsjednik Savjeta Muslimanskog naroda Crne Gore Sabrija Vulić je mišljenja da je Upravni odbor Fonda, čiji je član, već prekršio Zakon, jer nije ispunio obavezu da u februaru objavi konkurs za raspodjelu sredstava. Smatra da Upravni odbor u trenutnom sastavu ima nadležnost da raspiše konkurs. Upozorio je da ovakva situacija može dovesti do

nefunkcionisanja medija manjinskih naroda i nerealizacije aktivnosti manjinskih naroda zbog čega treba pronaći rješenje koje će doprinijeti prevazilaženju postojećeg problema.

Predsjednik Srpskog nacionalnog savjeta dr Momčilo Vuksanović je saopštio da Upravni odbor Fonda čiji je član funkcionise i redovno primaju nadoknadu za rad. S obzirom da u ovoj godini još nije izvršena raspodjela sredstava, smatra da se aktivnosti na zaštiti identiteta nacionalnih zajednica u Crnoj Gori neće moći kvalitetno realizovati. Naveo je da Upravni odbor nije bio spreman da na odlučan način riješi postojeću pat poziciju i da to predstavlja njihovu dobru namjeru da dozvole državnim institucijama da završe svoj posao i izaberu novi upravni odbor, direktora i komisiju za vrednovanje projekata. Mišljenja je da Upravni odbor u starom sazivu može da izvrši prvu raspodjelu sredstava Fonda u 2018. godini. Upitao je ko trpi posledice i ko snosi odgovornost zbog kašnjenja u izboru članova novog Upravnog odbora i direktora Fonda. Predsjednik Srpskog nacionalnog savjeta smatra da će zbog problema u funkcionisanju organizacija od kojih zavisi zaštita identiteta svih nacionalnih zajednica morati potražiti zaštitu od Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Dr Momčilo Vuksanović je mišljenja da položaj srpskog naroda u Crnoj Gori nije na zadovoljavajućem nivou i da je izmijenjeni Zakon o manjinskim pravima i slobodama doprinio da se položaj srpskog naroda pogorša i da izgube stečena prava. Podsjetio je da je Srpski nacionalni savjet raskinuo Sporazum o saradnji sa Upravom za kadrove. Smatra da srpski narod nije proporcionalno zastupljen u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave u odnosu na njihovu zastupljenost u ukupnom stanovništvu Crne Gore.

Član Odbora mr Mihailo Anđušić je reagovao na navode dr Momčila Vuksanovića naglašavajući da nije saglasan sa konstatacijom da predstavnici srpskog naroda nijesu zastupljeni u izvršnoj i zakonodavnoj vlasti. Povodom izlaganja predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća, poslanik Anđušić je mišljenja da bi bilo dobro, u okviru kontrolne uloge Skupštine, ispratiti stepen realizacije preporuka Međuvladinog mješovitog odbora.

Predsjednik Bošnjackog nacionalnog vijeća Mirsad Džudžević je saglasan sa iznesenim ocjenama o problemu funkcionisanja manjinskih savjeta i nevladinih organizacija koje se bave zaštitom identiteta manjinskih naroda. Mišljenja je da se u postojećoj situaciji da ne moraju raspisivati dva konkursa za raspodjelu sredstava Fonda, već isti može jednom biti raspisan, o čemu treba blagovremeno sve obavijestiti.

Predstavnik Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Elmir Kurtagić je izrazio razumijevanje za probleme sa kojima se suočavaju nevladine organizacije koje se bave poboljšanjem položaja nacionalnih manjina u Crnoj Gori. Naglasio je da Fond ne može raspisati konkurs za raspodjelu sredstava dok se ne formiraju sve strukture u Fondu, jer je Zakonom o manjinskim pravima i slobodama propisano da raspodjelu sredstava vrši Komisija koju formira Skupština Crne Gore na osnovu javnog poziva, a ne Upravni odbor Fonda. Stoga bi svako raspisivanje konkursa za raspodjelu sredstava bez formiranog novog Upravnog odbora i Komisije predstavljalo kršenje Zakona.

Predsjednik Upravnog odbora Fonda Mirsad Cikotić je podsjetio učesnike sjednice da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama iz 2017. godine propisano da Upravni odbor i direktor Fonda izabrani prije stupanja na snagu ovog Zakona nastavljaju sa radom do izbora Upravnog odbora i direktora Fonda u skladu s ovim Zakonom. Takođe, propisano je da nadzor nad sprovođenjem Zakona i propisa donesenih na osnovu ovog Zakona vrši Ministarstvo za ljudska i manjinska prava. Smatra da predstavnik Ministarstva treba da informiše učesnike sjednice o preduzetim aktivnostima u ovoj oblasti.

Koordinator Programa ljudskih prava u NVO „Građanska alijansa“ Milan Radović ocjenjuje da sadašnja situacija na najbolji način prikazuje položaj manjinskih savjeta u našem društvu. Savjeti su prethodnih godina bili usmjereni na Fond, nijesu se bavili svojom pozicijom i sada nemaju adekvatan autoritet za rješavanje problema, dok država nije imala razumijevanja i planova da im obezbijedi takav položaj. Mora se poštovati važeći Zakon i država treba da

pronade rješenje za funkcionisanje manjinskih medija, jer po standardima Savjeta Evrope manjinski mediji ne mogu zavisiti od fondova čija sredstva se periodično raspodjeljuju i njihovo finansiranje mora biti sistemski postavljeno i trajno riješeno.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je podsjetio da Odbor za ljudska prava i slobode redovno razmatra realizaciju Zaključaka koje je Skupština usvojila na predlog ovog Odbora. Zaključci Skupštine doneseni povodom razmatranja Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2016. godini su potvrđeni u ocjenama sadržanim u Izvještaju Evropske komisije koja je ukazala na potrebu jačanja kapaciteta Ministarstva i edukacija zaposlenih o međunarodnim standardima u oblasti ljudskih prava. Može se zaključiti da je Ministarstvo postupilo po Zaključku i shodno preporukama ostvareno je kadrovsko jačanje Ministarstva i realizovane su obuke zaposlenih.

Predsjednik Odbora je naglasio da izvještaji nezavisnih revizora ukazuju da nije bilo zloupotrebe trošenja sredstava dodijeljenih manjinskim savjetima u 2017. godini. Pridružio se pohvalama upućenim Ministarstvu za kontinuirane aktivnosti i istraživanja o zastupljenosti pripadnika manjina u organima državne uprave. Saglasan je da je u ovoj oblasti napravljen pozitivan pomak, ali i dalje treba preduzimati aktivnosti, jer je to dugotrajan proces. Nijedna manjina u Crnoj Gori neće biti zadovoljna dok njihova zastupljenost u javnoj upravi ne bude približna njihovom učešću u ukupnom stanovništvu Crne Gore.

Podsjetio je da je Zakonom o manjinskim pravima i slobodama propisano da se od ukupnog iznosa sredstava dodijeljenih Fondu, najmanje 70% sredstava opredjeljuje za finansiranje projekata. Zakonom nije propisano da raspodjelu treba vršiti dva puta godišnje, već o tome odlučuje Fond. Takođe je podsjetio na brojne kritike na račun rada i raspodjele sredstava Fonda, radi čijeg rješavanja je i donesen Zakon koji je usaglašen sa evropskim standardima koji se moraju poštovati ukoliko želimo biti članica Evropske unije. Zakonom je uvedena i dvostepenost kod odlučivanja o projektima koji se finansiraju iz sredstava Fonda koja se mora primijeniti, jer će se na taj način uvesti više reda u ovoj oblasti. Drugaćija raspodjela sredstava bi predstavljala kršenje Zakona, čime bi se ušlo u zonu krivične odgovornosti. Smatra da bi ove godine Fond mogao da donese jednu odluku o raspodjeli sredstava. Vjeruje da će projekti koji treba da doprinesu razvoju nacionalnih manjina moći kvalitetno da se realizuju.

Predsjednik Odbora Duković je saopštio da je shodno inicijativi predstavnika manjinskih savjeta, a u cilju sveobuhvatnog i objektivnog sagledavanja okolnosti koje su dovele do odlaganja formiranja Upravnog odbora Fonda zatražio od Predsjednika Administrativnog odbora Informaciju o aktivnostima koje je Administrativni odbor preduzeo u postupku izbora članova Upravnog odbora Fonda. Informisao je da Administrativnom odboru nijesu dostavljeni validni predlozi od strane svih ovlašćenih predlagača, pa se nijesu stekli uslovi da se utvrdi predlog odluke. Za sastav Upravnog odbora Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Administrativnom odboru su dostavljeni predlozi od šest manjinskih savjeta i Ministarstva kulture. Po javnom pozivu nezavisnim ekspertima koji se bave ljudskim i manjinskim pravima dostavljene su tri kandidature. Međutim, Skupština Crne Gore je dostavila predlog za dva od tri predstavnika, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je predložilo kandidata koji je zaposlen u Ministarstvu, a koji shodno Mišljenju Agencije za sprječavanje korupcije ne može biti član Upravnog odbora Fonda s obzirom da Ministarstvo vrši nadzor nad primjenom Zakona. Takođe, Savjet za visoko obrazovanje i pored više urgencija nije dostavio predlog kandidata, zbog čega je Administrativni odbor uputio urgenciju ministru prosvjete dr Damiru Šehoviću i predsjedniku Savjeta za visoko obrazovanje prof. dr Srđanu Stankoviću. Predsjednik Odbora je saopštio da i Skupština snosi dio odgovornosti što Upravni odbor Fonda još nije formiran. Takođe, o cjelokupnom postupku Administrativni odbor je informisao Kolegijum Predsjednika Skupštine.

Predsjednik Odbora je obavijestio prisutne da Fond nije dostavio Skupštini Izvještaj o radu za 2017. iako je shodno Zakonu bio u obavezi da to učini do 31. marta 2018. Smatra da je sadašnji Upravni odbor Fonda to mogao realizovati.

Predsjednik Duković smatra neophodnim da se postupak izbora članova Upravnog odbora Fonda finalizuje kako bi Fond mogao da funkcioniše i kako bi raspodjela novčanih sredstava bila u skladu sa važećim Zakonom, a na zadovoljstvo manjinskih naroda i svih drugih u državi Crnoj Gori.

Generalni direktor Direktorata za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica Leon Gjokaj je naglasio da je Zakon o manjinskim pravima i slobodama usaglašen sa Evropskom i Venecijanskom komisijom. Iako je postupak pripreme izmjena i dopuna Zakona trajao dugo, isti je rezultirao usvajanjem kvalitetnog propisa kojim su definisana veoma značajna pitanja koja se tiču zaštite prava manjinskih naroda. Posebna pažnja se posvećuje zaštiti njihovih identitetskih pitanja. Podsjetio je da je u jedinicama lokalne samouprave u kojima pripadnici manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica čine većinu ili najmanje 5% stanovništva, prema rezultatima dva posljednja uzastopna popisa, u službenoj upotrebi i jezik tih manjinskih naroda. Ovaj procenat od 5% koji manjinski narodi treba da dostignu da bi u jedinicama lokalne samouprave u službenoj upotrebi bio njihov jezik je najmanji, ne samo u regionu, već i u zemljama Savjeta Evrope. Takođe, definisano je da je u jedinicama lokalne samouprave u kojima većinu ili najmanje 5% stanovništva u dva uzastupna popisa čine manjinski narodi, lokalna samouprava dužna da u okviru plana i programa za djelotvorno učešće lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova ili donošenjem posebnog plana i programa obezbijedi uslove za učešće manjinskih naroda u donošenju programa razvoja opštine, prostornih i urbanističkih planova, budžeta i opštih akata kojima se utvrđuju prava i obaveze građana.

Vlada Crne Gore je jedina, ne samo u regionu, već i šire koja vrši redovna istraživanja o srazmjernoj zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda u javnim službama. Ova istraživanja su veoma pouzdana i ukazuju da postoji trend rasta zastupljenosti manjina u javnoj upravi, dok je za značajniji napredak potreban duži vremenski period. Ne zna za slučajeve da je neko u Crnoj Gori izgubio posao zbog etničke pripadnosti, a slučajeve da kandidati nijesu dobili posao zbog etničke pripadnosti su na nivou statističke greške. Podsjetio je da je članom 45 Zakona o državnim službenicima i namještenicima propisano da je starješina državnog organa, prilikom donošenja odluke o izboru kandidata, dužan da vodi računa o srazmjernoj zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

U periodu nakon usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama, donešene su Odluka o organizovanju Javne ustanove Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina, Odluka o izmjenama i dopuni Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava i Pravilnik o raspodjeli sredstava Fonda koji je usaglašen sa ekspertima Savjeta Evrope i Sekretarijatom za zakonodavstvo. Takođe jasan je sadržaj Obrasca koji ispunjavaju podnosioci koji projektima apliciraju za sredstva Fonda. U Izvještaju su predstavljene samo najznačajnije aktivnosti manjinskih savjeta s obzirom da su oni u obavezi da svoje izvještaje dostavljaju Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i Odboru za ljudska prava i slobode. Saglasan je da nije dobro da funkcionisanje manjinskih medija zavisi od projekata. Istakao je da donošenje odluke o raspisivanju javnog konkursa za raspodjelu sredstava Fonda nije jedina nadležnost Upravnog odbora Fonda, već on ima i druge nadležnosti, kao što su usvajanje izvještaja o finansijskom poslovanju i završnom računu Fonda i usvajanje godišnjeg izvještaja o radu Fonda. Zabrinjava kašnjenje u procedurama koje se tiču implementacije Zakona, ali se nada kvalitetnim rješenjima.

Odbor je jednoglasno (sa šest glasova „za“) podržao Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2017. godini sa Izvještajima o

radu i finansijskom poslovanju, zajedno sa izvještajima nezavisnog revizora savjeta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za 2017. godinu.

Nakon rasprave, Odbor je na osnovu čl. 69 i 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore podnio Skupštini

IZVJEŠTAJ

O RAZMATRANJU IZVJEŠTAJA O RAZVOJU I ZAŠTITI PRAVA MANJINSKIH NARODA I DRUGIH MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA U 2017. GODINI

Odbor za ljudska prava i slobode na 19. sjednici, kao nadležni odbor, razmotrio je Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2017. godini, koji je Skupštini Crne Gore podnijela Vlada Crne Gore shodno članu 38 Zakona o manjinskim pravima i slobodama.

Takođe, na istoj sjednici Odbor je razmotrio Izvještaje o radu i finansijskom poslovanju, zajedno sa izvještajima nezavisnog revizora savjeta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za 2017. godinu, koje su Odboru za ljudska prava i slobode podnijeli predsjednici manjinskih savjeta u skladu sa članom 33a Zakona o manjinskim pravima i slobodama.

Nakon uvodnih napomena predstavnika predlagača, generalnog direktora Direktorata za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica Leona Gjokaja i veoma konstruktivne i sadržajne rasprave u kojoj su učestvovali članovi Odbora, predstavnici Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava i predsjednici manjinskih savjeta, Odbor je jednoglasno (šest glasova „za“) podržao Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2017. godini sa Izvještajima o radu i finansijskom poslovanju, zajedno sa izvještajima nezavisnog revizora savjeta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za 2017. godinu i odlučio da predloži Skupštini da donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2017. godini.
2. Skupština Crne Gore pozdravlja kontinuirane aktivnosti Vlade Crne Gore realizovane u saradnji sa Fondom za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Centrom za očuvanje i razvoj kulture manjina i manjinskim savjetima koje su doprinijele vidljivim pomacima i unapređenju položaja manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, na zadovoljstvo pripadnika manjinskih naroda, ali i svih drugih građana Crne Gore, kao multietničke, multikulturalne i multikonfesionalne države.
3. Skupština izražava zadovoljstvo jačanjem kadrovske kapaciteta Ministarstva za ljudska i manjinska prava i sprovedenim edukacijama zaposlenih, s akcentom na obuke o međunarodnom i evropskom pravu i standardima o ljudskim pravima, čime je realizovan Zaključak Skupštine donesen povodom Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2016. godini.

Cijeneći Zaključke usvojene povodom ranijih godišnjih izvještaja i evidentno preduzete aktivnosti, Skupština potencira na daljem intenzivnom djelovanju i u narednom periodu na jačanju institucija za ljudska prava i povećanju znanja zaposlenih o međunarodnim i evropskim standardima o ljudskim pravima, što je sugerisano i u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2018. godinu.

4. Skupština ocjenjuje da je donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama, usaglašenog sa preporukama Evropske i Venecijanske komisije, Odluke o osnivanju Javne ustanove Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina i Odluke o izmjenama i dopuni Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava tokom 2017. godine, u normativnom dijelu značajno unaprijeđen sistem zaštite prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica čime su stvorene pretpostavke za jačanje kapaciteta veoma značajnih institucija. Tom cilju treba da doprinese donošenje Pravilnika o raspodjeli sredstava Fonda koji je usaglašen sa ekspertima Savjeta Evrope i Sekretarijatom za zakonodavstvo i jasno utvrđeni sadržaj Obrasca koji ispunjavaju podnosioci projekata prilikom apliciranja za sredstva Fonda. Skupština daje punu podršku Vladi Crne Gore na realizaciji započetih aktivnosti koje će dodatno unaprijediti zakonodavni okvir u ovoj oblasti- donošenje zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola, čiji predlog je Vlada Crne Gore utvrdila na sjednici 2. novembra 2017. godine, kao i zakona o slobodi vjeroispovijesti koji je u pripremi.

5. Skupština izražava zabrinutost zbog kašnjenja u procedurama kojim se implementira Zakon o manjinskim pravima i slobodama, zbog čega poziva odnosne subjekte (Skupštinu Crne Gore- Klub poslanika Demokratske partije socijalista, Ministarstvo prosvjete- Savjet za visoko obrazovanje) da intenziviraju procedure predlaganja kandidata za Upravni odbor Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava i međuinstitucionalnu saradnju kako bi se obezbijedila njegova dosledna implementacija. Skupština je upoznata da u postupku izbora članova Upravnog odbora Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Administrativnom odboru Skupštine Crne Gore, koji sprovodi Zakonom o manjinskim pravima i slobodama utvrđenu proceduru izbora članova Upravnog odbora Fonda, nijesu dostavljeni validni predlozi od strane svih ovlašćenih predlagača, pa se nijesu stekli uslovi da se utvrdi predlog odluke. U ovom trenutku dostavljeni su predlozi od šest manjinskih savjeta, Ministarstva kulture i tri kandidature po javnom pozivu nezavisnim ekspertima koji se bave ljudskim i manjinskim pravima. Skupština je dostavila predlog za dva od tri predstavnika, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je predložilo kandidata koji je zaposlen u Ministarstvu, a koji shodno Mišljenju Agencije za sprječavanje korupcije ne može biti član Upravnog odbora Fonda s obzirom da Ministarstvo vrši nadzor nad primjenom Zakona, dok Savjet za visoko obrazovanje, i pored više urgencija, nije dostavio predlog kandidata.

S tim u vezi, Skupština smatra, u cilju pune implementacije donešenog Zakona, neophodnim da se u što kraćem roku završi postupak izbora članova Upravnog odbora Fonda, direktora Fonda i Komisije za vrednovanje (čl. 44b i 44č Zakona) kako bi se obezbijedila efikasna primjena nove procedure za raspodjelu sredstava Fonda i stvorili uslovi za kvalitetno obavljanje njegovih aktivnosti, što je i bila intencija donošenja Zakona.

6. Vlada Crne Gore je šire, ne samo u regionu, jedina koja vrši redovna istraživanja o srazmjernoj zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda u javnim službama, organima državne vlasti i lokalnim samoupravama.

Skupština izuzetno cijeni ostvareni trend rasta u pogledu zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnim službama, organima državne vlasti i lokalnim samoupravama što su potvrdili podaci do kojih je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava došlo na osnovu rezultata kroz duži proces veoma pouzdanih istraživanja.

Podsjeća da je članom 45 Zakona o državnim službenicima i namještenicima propisano da je starješina državnog organa, prilikom donošenja odluke o izboru kandidata, dužan da vodi računa o srazmjernoj zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Skupština pozdravlja informaciju saopštenu od predstavnika Ministarstva za ljudska i manjinska prava da ne znaju za slučajeve da je neko u Crnoj Gori izgubio posao zbog etničke pripadnosti ili za slučajeve da kandidati nijesu dobili posao zbog etničke pripadnosti koji su na nivou statističke greške.

Skupština podržava nastavak aktivnosti Ministarstva za ljudska i manjinska prava i Uprave za kadrove za praćenje zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnim službama, organima državne vlasti i organima lokalne samouprave. Takođe, u cilju sprovođenja Ustavnog načela o srazmjernoj zastupljenosti Skupština ohrabruje državne službenike i namještenike da se nacionalno izjašnjavaju, a s obzirom da je riječ o dugoročnom procesu, Skupština potencira nastavak aktivnosti u narednom periodu radi efikasnijeg sprovođenja Ustavnih i zakonskih normi u cilju djelotvornijeg učešća i zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom i javnom životu Crne Gore i dosljednog sprovođenja garancije o njihovoj srazmjernoj zastupljenosti.

7. Polazeći od navoda u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2018. godinu da uprkos određenom napretku, Romi ostaju najugroženija i najdiskriminisanija zajednica u državi, Skupština preporučuje da se u narednom periodu osigura efikasna primjena Vladinih politika usmjerenih na poboljšanje položaja ove populacije obezbjeđivanjem dovoljnih budžetskih sredstava za njihovu implementaciju, poboljšanjem kapaciteta odgovornih institucija i unapređenjem međuinstitucionalne koordinacije.

8. Skupština daje punu podršku za Zakonom utvrđene obaveze po kojima su u 2018. godini finansijska sredstva opredijeljena manjinskim savjetima dvostruko uvećana u odnosu na prethodni period, jer se sada sredstva za njihovo finansiranje obezbjeđuju u iznosu od 0,05% tekućeg budžeta, što u ovoj godini iznosi 600.000 eura, zbog čega Skupština smatra neophodnim što prije realizovanje obaveza koje su dovele do kašnjenja u raspodjeli sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2018. godinu, što je manjinske medije i nevladine organizacije koje se bave zaštitom identiteta, jezika i kulture nacionalnih zajednica onemogućilo da sprovedu svoje aktivnosti.

9. Skupština ocjenjuje da nije dobro da funkcionisanje medija manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica zavisi od projekata koji bi im obezbijedili potrebna finansijska sredstva, imajući u vidu standarde Savjeta Evrope po kojima manjinski mediji ne mogu zavisiti od fondova čija sredstva se periodično raspodjeljuju, zbog čega njihovo finansiranje mora biti sistemski postavljeno i trajno riješeno.

Cijeneći Preporuke Međuvladinog mješovitog odbora zaduženog za praćenje sprovođenja Sporazuma između Crne Gore i Republike Hrvatske o zaštiti prava crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske manjine u Crnoj Gori, koji je dva

puta preporučio da se pronađe način za trajno finansiranje radija hrvatske nacionalne zajednice u Crnoj Gori, u okviru kontrolne uloge Skupštine, trebalo bi ispratiti stepen realizacije datih Preporuka.

10. Skupština daje punu podršku Ministarstvu za ljudska i manjinska prava za nastavak aktivnosti u punoj implementaciji Zakona i podzakonskih akata u ovoj oblasti kako bi savjeti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica svoju obavezu da sačinjavaju izvještaj o radu u skladu sa Obrascem o izvještavanju manjinskih savjeta koji je utvrdilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u potpunosti ispunjavali. Obaveza savjeta da u skladu sa članom 33a stav 5 Zakona o manjinskim pravima i slobodama, sačinjavaju izvještaj o finansijskom poslovanju u skladu sa propisima kojima se uređuju pitanja budžeta i fiskalne odgovornosti mora biti u potpunosti, shodno zakonskoj regulativi, implementirana. Skupština izražava zadovoljstvo da su izvještaji nezavisnih revizora pokazali da nije bilo zloupotrebe trošenja sredstava dodijeljenih manjinskim savjetima u 2017. godini.
11. Skupština smatra neophodnim unapređenje, Zakonom utvrđene, nadzorne uloge Ministarstva za ljudska i manjinska prava nad radom i finansijskim poslovanjem savjeta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i poziva Ministarstvo da isprati realizaciju preporuka upućenih manjinskim savjetima, sadržanih u Mišljenju Ministarstva o izvještajima o radu sa izvještajima o finansijskom poslovanju manjinskih savjeta za 2017. godinu.
12. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju ovog Zaključka.
13. Skupština će Zaključak dostaviti Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Administrativnom odboru, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Ministarstvu prosvjete, Fondu za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, savjetima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, Kancelariji za evropske integracije i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određen je poslanik dr Suad Numanović, član Odbora.

DRUGA TAČKA- INFORMACIJE O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U MARTU I APRILU 2018. GODINE

Odbor je jednoglasno (sa šest glasova „za“) usvojio:

- Informaciju o učešću predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i člana Odbora Mirsada Murića na Konferenciji „Za snažniji glas djeteta u društvu - Mreža Zlatnih savjetnika Ombudsmana“, održanoj u Podgorici 22. marta 2018. godine,
- Informaciju sa Završnog sastanka Ad hoc Nadzornog odbora za evaluaciju sistema monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori, održanog u Podgorici 28. marta 2018. godine i
- Informaciju sa Radionice „Rodna ravnopravnost i orodnjavanje“, održane u Podgorici, 23. i 24. aprila 2018. godine.

Odlučeno je da, u skladu sa uobičajenom praksom, Informacije budu sastavni dio Zapisnika sa 19. sjednice Odbora.

TREĆA TAČKA- TEKUĆA PITANJA

- (1) Izvještaj o radu Savjeta za građansku kontrolu rada policije u 2017. godini „Građanski nadzor i jačanje integriteta crnogorske policije: Pregled rada građanske kontrole policije u 2017. godini“, br. 00-63-8/18-11, od 12. marta 2018.**

Predsjednik Odbora dr Hlail Duković je informisao članove Odbora da je Savjet za građansku kontrolu rada policije dostavio Odboru na upoznavanje dokument pod nazivom „*Građanski nadzor i jačanje integriteta crnogorske policije: Pregled rada građanske kontrole policije u 2017*“ koji predstavlja detaljan Izvještaj o radu Savjeta za građansku kontrolu rada policije za 2017. godinu.

- (2) Dopis Savjeta za građansku kontrolu rada policije, broj 00-63-8/18-2/2 od 4. aprila 2018.**

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je obavijestio članove Odbora da je Savjet za građansku kontrolu rada policije uputio Dopis, broj 00-63-8/18-2/2 kojim dostavlja na upoznavanje Poziv i Preporuku Savjeta upućenu Ministarstvu unutrašnjih poslova. Naime, Savjet za građansku kontrolu rada policije, postupajući po sopstvenoj inicijativi, na 18. sjednici održanoj 3. aprila 2018. usvojio je Poziv i Preporuku upućenu Ministarstvu unutrašnjih poslova kojom se preporučuje da se razmotri uspostavljanje posebnog programa za takozvana pravedna i prijateljska poravnjanja iz kojeg bi se osigurala brža i kvalitetnija zaštita ljudskih prava građana, ali i policijskog integriteta.

- (3) Dopis Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, broj 00-63-8/18-3/4 od 4. aprila 2018. godine**

Članovi Odbora su obaviješteni o Odgovoru Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o postupanju po Predstavci Milutina Pavićevića i Željka Gagule koju je Odbor u skladu sa Zaključkom Odbora o postupanju po predstavkama, uputio Zaštitniku na dalje postupanje, u skladu sa njegovom nadležnošću.

Zaštitnik je 2. aprila 2018. obavio razgovor sa podnosiocima Predstavke tokom kojeg je dobio potrebne informacije i odgovarajuća dokumenta, čime su stvoreni uslovi za postupanje Zaštitnika, pa je 3. aprila 2018.godine pokrenut ispitni postupak i od Ministarstva finansija zatraženo izjašnjenje. Zaštitnik je najavio da će o ishodu postupka blagovremeno informisati Odbor za ljudska prava i slobode.

Sjednica je završena u 15 sati i 15 minuta.

SASTAVNI DIO ZAPISNIKA SU:

- 1) Informacija o učešću predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i člana Odbora Mirsada Murića na Konferenciji „Za snažniji glas djeteta u društvu - Mreža Zlatnih savjetnika Ombudsmana“, održanoj u Podgorici 22. marta 2018. godine,**
- 2) Informacija sa Završnog sastanka Ad hoc Nadzornog odbora za evaluaciju sistema monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori, održanog u Podgorici 28. marta 2018. godine i**
- 3) Informacija sa Radionice „Rodna ravnopravnost i orodnjavanje“, održane u Podgorici, 23. i 24. aprila 2018. godine.**

INFORMACIJA
O UČEŠĆU PREDsjedNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
DR HALILA DUKOVIĆA I ČLANA ODBORA MIRsADA MURIĆA NA KONFERENCIJI
„ZA SNAŽNIJI GLAS DJETETA U DRUŠTVU - MREŽA ZLATNIH SAVJETNIKA
OMBUDSMANA”, održanoj u Podgorici 22. marta 2018. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković i član Odbora Mirsad Murić učestvovali su na Konferenciji „Za snažniji glas djeteta u društvu - Mreža Zlatnih savjetnika Ombudsmana”, koju je organizovao Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Pored predstavnika Skupštine Crne Gore, na Konferenciji su učestvovali predstavnici Vlade Crne Gore, obrazovnih ustanova, međunarodnih i nevladinih organizacija, kao i predstavnici medija.

Konferenciju je otvorio zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Šučko Baković. Izrazio je zadovoljstvo što se na Konferenciji može čuti glas djece, naglašavajući da je stvaranje mogućnosti da djeca slobodno izraze svoje mišljenje veoma važno. Iako se čini da je lako ostvarivo pravo djeteta da se čuje njegov glas i da se pita za mišljenje o stvarima koje ga se tiču, u praksi postoje problemi. Smatra da ostvarivanje ovog prava prate brojne poteškoće, što predstavlja ozbiljan izazov za porodice, škole, lokalne zajednice i društvo u cjelini. Ocijenio je da se mišljenje djeteta uvažava kada je saglasno sa mišljenjem odraslih, dok u suprotnom, djeca nerijetko nemaju slobodu da se izraze. Objasnio je da tada dolazi do izražaja „zaštitnički model odraslih“ koji je prisutan i u Crnoj Gori.

Naglasio je da je Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta doprinijela da se omogući participacija djece i podsjetio na član 12 Konvencije koji omogućava djeci da izraze svoje mišljenje i obavezuje odrasle da to mišljenje saslušaju i ozbiljno razmotre. Saopštio je da se institucija Zaštitnika rukovodi principom poštovanja najboljeg interesa djeteta i da participacija djece ima važnu ulogu u njihovom radu. Podsjetio je da je ostvarenje prava djeteta na slobodu izražavanja regulisano Porodičnim zakonom i zakonima iz oblasti obrazovanja, ali da ne postoji opšti zakon koji reguliše ovo pitanje u svim oblastima života djece. Institucija Zaštitnika je uočila da se djeci rijetko omogućava participacija, a i kada se to desi, više je formalnog, nego suštinskog karaktera. Uočavaju praksu da se djetetu ne pruža mogućnost da izrazi svoje mišljenje, pod izgovorom da bi to bilo suprotno njegovom najboljem interesu. Zaštitnik smatra da pravnici profesionalci olako zaključuju da dijete zbog svog uzrasta nije sposobno da formira mišljenje. Ukazao je da se djeca nerijetko u sudskom i upravnom postupku saslušavaju samo da bi se ispunila zakonska forma. Predstavio je primjer brakorazvodnih parnica koje, u odsustvu psihosocijalne podrške, budu izuzetno stresne za djecu i u takvim situacijama dijete ne može da učestvuje i donosi odluke na kvalitetan način.

Zaštitnik Baković je podsjetio da je formiranje prve Mreže Zlatnih savjetnika počelo 2014. godine i da članstvo u Mreži traje tri godine. Cilj je stvaranje uslova za postizanje većeg stepena učešća djece u svim oblastima društvenog života. Mišljenja je da su djeca najbolji promoteri u zaštiti i unapređenju dječjih prava. Zahvalio je prvoj generaciji Zlatnih savjetnika, ocjenjujući da su postigli značajne rezultate i poželio dobrodošlicu novim članovima Mreže, uz očekivanje da će promovirati prava djeteta, raditi na jačanju dječje participacije na svim nivoima i rješavanju problema koje prepoznaju u sredinama iz kojih dolaze.

Zaštitnik je zaključio da je Mreža Zlatnih savjetnika Ombudsmana dobar model dječje participacije i da isti treba proširiti na lokalne zajednice, jer participacija djece na lokalnom nivou izostaje.

Djeca, Zlatni savjetnici Ombudsmana su iznijeli svoje stavove o značaju Mreže Zlatnih savjetnika Ombudsmana u procesu unapređenja poštovanja prava djeteta, kao i važnosti unapređenja njihove participacije.

U ime prve generacije Zlatnih savjetnika govorili su: Bojana Šolaja, Marija Kalezić, Jana Rakočević i Milica Tapušević.

Bojana Šolaja smatra da nije moguće govoriti o Mreži, a da se u isto vrijeme ne govori i o učešću djece u donošenju odluka koje ih se direktno tiču i o tome koliko su djeca i mladi društveno aktivni. Mišljenja je da su djeca u našoj državi često shvaćena kao „dekor“ i ne pruža im se prilika da učestvuju u važnim procesima. Međutim, Mreža Zlatnih savjetnika Ombudsmana omogućila je svim članovima da se njihov glas zaista čuje, a preko njih i glas sve djece u Crnoj Gori. Istakla je da je institucija

Zaštitnika pokazala koliko je važno da djeca i mladi budu shvaćeni kao ravnopravan i važan dio društva čije mišljenje treba da bude saslušano i uvaženo.

Marija Kalezić je govorila o svom iskustvu, navodeći da nije mogla ni naslutiti koliko će joj učešće u Mreži pomoći, ne samo u upoznavanju koncepta prava djeteta i ljudskih prava, već u upoznavanju društva, sistema i uloge svakog pojedinca. Informisala je o učešću na kampovima, radionicama i konferencijama, od kojih je izdvojila konferencije „Reci NE nasilju“ i „Neka se čuje i naš glas“. Objasnila je da su u pripremi brojnih aktivnosti, putem anketa i intervjua prikupljali podatke od svojih vršnjaka, a na osnovu obrađenih podataka donosili opšte zaključke. Istakla je da koncept Mreže Zlatnih savjetnika Ombudsmana nije „šala“, već je Mreža model koji omogućava djeci da se čuje njihov glas. Naglasila je da je učestvovala na sjednici UN Komiteta za prava djeteta u Ženevi i ponosna je što je govorila u ime djece iz Crne Gore i što se njen glas „daleko čuo“.

Jana Rakočević je informisala da je priprema Izvještaja Zlatnih savjetnika Zaštitnika o implementaciji preporuka UN Komiteta za prava djeteta trajala više od godinu dana. Posebne impresije ima zbog učešća na sjednici UN Komiteta za prava djeteta. Smatra da su Zlatni savjetnici imali mogućnost da utiču na unapređenje položaja djece u našoj državi.

Milica Tapušević je saglasna da se učešće djece u mnogim događajima često svodi na „dekoraciju“. Međutim, u Mreži Zlatnih savjetnika Zaštitnika imala je priliku da se upozna sa drugačijim pristupom koji se bazirao na saradnji, razmjeni informacija, dijalogu zasnovanom na uzajamnom poštovanju i dijeljenju informacija.

Na Konferenciji su se predstavili i novoizabrani članovi Mreže Zlatnih savjetnika koji su informisali učesnike o motivima za prijavljivanje i njihovim očekivanjima. Njih 22 vjeruju da će svojim djelovanjem doprinijeti većem stepenu učešća djece u svim oblastima društvenog života, radi afirmacije i zaštite njihovih osnovnih prava i sloboda.

Novoizabrani član Mreže Đorđe Ivanović je ocijenio da djeca nijesu nezrela, već samosvjesna i slobodnomna da svijet posmatraju širom otvorenih očiju. Želi da njegov glas dopre do ljudi koji znaju da saslušaju, razumiju i uzmu u obzir stavove djece i mladih koji su budućnost Crne Gore.

Nova Zlatna savjetnica Nađa Bulatović je srećna zbog članstva u Mreži, ali istovremeno osjeća i odgovornost zbog obaveza koje slijede. Očekuje da će zajedno sa drugarima uspjeti da probudi svijest građana o dječjim pravima i time doprinijeti većem stepenu poštovanja prava djeteta i boljem životu svih građana.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Osama Makavi Kogali je čestitao instituciji Zaštitnika na prepoznavanju značaja učešća djeca u procesima koji se njih tiču, a pionirskoj generaciji Zlatnih savjetnika je čestitao na misiji, istorijskom naporu i zalaganju za poštovanje prava djeteta. Poručio je odraslima i cjelokupnom društvu da u porodici, zajednici, obrazovnim institucijama i politici posebno slušaju djecu, jer djeca imaju šta da kažu i njihovo mišljenje je veoma važno. Ukazao je da djeca, Zlatni savjetnici Zaštitnika imaju posebnu čast, jer su u prilici da govore u ime sve djece u Crnoj Gori. Čestitao je i Parlamentu navodeći da je pratio ili prisustvovao na nekoliko zasjedanja Dječjeg parlamenta na kojima su učestvovala i sama djeca. Poručio je djeci da budu hrabri u svim naporima, jer mogu promijeniti svijet, o čemu svjedoče brojni primjeri.

Savjetnica Zaštitnika i koordinatorica Mreže, Duška Šljivančanin je zaključila da je svima koji su radili sa Zlatnim savjetnicima bila čast, ne samo da ih edukuju, već i da postanu dio njihovog odrastanja. Smatra da je Mreža vremenom postala prepoznatljiva u društvu, pa će i u narednom periodu nastaviti da rade posvećeno kako bi dodatno jačali dječju participaciju i poštovanje dječjih prava.

Zamjenica Zaštitnika za prava djeteta, socijalno staranje i mlade Snežana Mijušković je zaključila Konferenciju uz podsjećanje da djeca imaju prava sa kojima odrasli treba da ih upoznaju da bi nakon toga sami mogli širiti ideju o tim pravima u sredinama iz kojih potiču. Ukazala je da osim prava postoje i obaveze, a obaveza svih nas je da ostvarivanjem svojih prava ne ugrožavamo druge. Zahvalila je organizaciji Save the Children na trogodišnjoj pomoći u stvaranju koncepta Zlatnih savjetnika, kao i UNICEF-u koji je pružio pomoć u pripremi Konferencije. Najavila je da će Mreža Zlatnih savjetnika imati brojne i sadržajne aktivnosti, a sledeće okupljanje biće povodom obilježavanja 20. novembra- Međunarodnog dana prava djeteta.

INFORMACIJA
SA ZAVRŠNOG SASTANKA AD HOC NADZORNOG ODBORA ZA EVALUACIJU
SISTEMA MONITORINGA DJEČJIH PRAVA U CRNOJ GORI,
održanog u Podgorici 28. marta 2018. godine

Završni sastanak Ad hoc Nadzornog odbora za evaluaciju sistema monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori održan je u Podgorici, 28. marta 2018. godine.

Zbog prethodno preuzetih službenih obaveza, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković nije bio u mogućnosti da učestvuje na sastanku, pa su istom, po odobrenju Predsjednika, prisustvovali sekretar Odbora za ljudska prava i slobode Slava Burić i saradnica u Sekretarijatu Odbora Sonja Jokić.

Na završnom sastanku Ad hoc Nadzornog odbora izvršena je finalizacija evaluacije postojećeg sistema monitoringa dječjih prava, koju je pripremila Coram International at Coram Children's Legal Centre i validiran je Izvještaj o evaluaciji sistema monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori.

Sastanak je otvorio šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Osama Makavi Kogali koji je zahvalio učesnicima na doprinosu i aktivnom radu tokom cijelog procesa, a posebnu zahvalnost na posvećenosti uputio je timu Coram International-a. Podsjetio je da je cjelokupan proces prošao niz mjera kontrole, među kojima i kontrolu od strane Komiteta za etička pitanja. Smatra da su brojni sastanci koji su održani u cilju dobijanja što kvalitetnijih i relevantnijih podataka doprinijeli kredibilitetu nalaza sadržanih u Izvještaju. Ukazao je na povezanost preporuka sadržanih u Izvještaju o evaluaciji sistema monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori sa preporukama iz Izvještaja Univerzalnog periodičnog pregleda (UPR), posebno u dijelu koji se odnosi na Nacionalni savjet za prava djeteta i potrebu donošenja novog nacionalnog akcionog plana za djecu. Najavio je početak izrade Akcionog plana za realizaciju preporuka sadržanih u Izvještaju.

Savjetnica predsjednika Vlade Crne Gore za pravna pitanja Merima Baković je podsjetila da je Izvještaj prošao nekoliko faza usaglašavanja, pa je Vlada veoma zadovoljna finalnim tekstom i preporukama. Važnim smatra što skorije koncipiranje akcionog plana za realizaciju preporuka, jer rok od dvije godine za njihovu implementaciju nije predug.

Evaluatorka sistema monitoringa dječjih prava, profesorica Karolin Hamilton je izrazila zadovoljstvo zbog činjenice da su svi učesnici zadovoljni tekstom Izvještaja. Navela je da su u koncipiranju finalnog teksta koristili i komentare koje su dobili iz Kabineta predsjednika Vlade Crne Gore, Odbora za ljudska prava i slobode i institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Informisala je da su predstavnici Kabineta predsjednika Vlade pojasnili proceduru pozicioniranja Savjeta za prava djeteta, a skupštinski Odbor je ukazao na odredbe Poslovnika Skupštine Crne Gore i na način razmatranja predloga zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava Zaštitniku ljudskih prava i sloboda. Iz institucije Zaštitnika su obaviješteni da ne postoji poseban poslovnik za dječja prava, već opšta pravila koja se primjenjuju na nivou Institucije.

Preporuke se mogu podijeliti u dvije grupe: preporuke koje se odnose na podatke i one koje se tiču ljudskih kapaciteta. Ključne preporuke se odnose na Nacionalni savjet za prava djeteta, njegovo pozicioniranje i prestrukturiranje na način da Savjetom predsjedava potpredsjednik Vlade i da u njegovom sastavu budu predstavnici svih resornih ministarstava koja se bave dječjim pravima. Takođe, važnim smatra uspostavljanje Sekretarijata Savjeta, sačinjenog od četiri državna službenika i petog člana Sekretarijata raspoređenog iz NVO koja se bavi dječjim pitanjima. Značajnom ocjenjuje i preporuku za formiranje lokalnih savjeta za prava djeteta koji bi funkcionisali po ugledu na lokalne savjete za rodnu ravnopravnost. Parlamentarnim odborima je preporučeno da na pravi način koriste svoja ovlaštenja u pogledu traženja odgovora od Vlade u vezi sa postignućima u praćenju stanja dječjih prava, koristeći između ostalog nalaze iz izvještaja Ombudsmana, kao i da zahtijevaju više podataka i informacija neophodnih za kvalitetan monitoring dječjih prava. Instituciji Zaštitnika je preporučeno da ojača procedure istraživanja pojedinačnih pritužbi i razvije plan praćenja stanja dječjih prava, što bi trebalo da doprinese i dobijanju statusa „A“ od strane Globalnog saveza nacionalnih institucija za ljudska prava,

za šta će vjerovatno biti potrebna tehnička podršku UNICEF-a. Ukazala je i da aktivnosti podizanja svijesti o dječjim pravima moraju biti konstantne.

Kada je riječ o izgradnji kapaciteta, profesorica Hamilton smatra da UNICEF treba da pruži tehničku pomoć Vladi Crne Gore da se u okviru postojećih programa obuke za državne službenike razviju odgovarajući programi obuke o dječjim pravima. Povodom prikupljanja podataka, smatra da je Vlada uradila puno da poboljša stanje, ali još ima posla, jer sve institucije treba da raspolažu relevantnim podacima za dječja prava.

Direktor Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Goran Kušević se interesovao gdje je planirano uspostavljanje Sekretarijata Savjeta za prava djeteta, da li u okviru Ministarstva rada i socijalnog staranja. Pohvalio je preporuku kojom se sugerise uključivanje institucija i tijela sa lokalnog nivoa u cjelokupan proces zaštite dječjih prava, uz ocjenu da do sada lokalne institucije nijesu bile uključene u dovoljnoj mjeri. Smatra da će službenici Sekretarijata Savjeta za prava djeteta morati da primaju inpute i sa lokalnog nivoa, ali i da distribuiraju informacije o svim aktivnostima realizovanim na centralnom nivou.

Profesorica Karolin Hamilton smatra da Vlada Crne Gore treba da donese odluku o pozicioniranju Sekretarijata Savjeta za prava djeteta. Savjetnica predsjednika Vlade Crne Gore Merima Baković je najavila da će nakon imenovanja predsjednika Savjeta za prava djeteta, u skladu sa preporukom, biti odlučeno i o pozicioniranju Sekretarijata koji mora da ima dobru vezu sa predsjednikom i članovima Savjeta.

Zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta, mlade i socijalno staranje Snežana Mijušković je izrazila zadovoljstvo što su komentari institucije Zaštitnika uvaženi. Nada se da će institucija Zaštitnika biti ojačana u narednom periodu i očekuje zapažene rezultate u ovoj oblasti.

Predstavnica Ministarstva vanjskih poslova Dragana Šćepanović se interesovala da li će nakon uspostavljanja Savjeta za prava djeteta kojim će predsjedavati potpredsjednik Vlade biti neophodno dalje funkcionisanje Međuministarskog sastanka za borbu protiv nasilja s obzirom da postoji mogućnost preklapanja njihovih aktivnosti.

Profesorica Hamilton smatra da treba nastaviti sa održavanjem sastanaka na različitim nivoima, a Nela Krnić, rukovodilac Programa dječje zaštite u Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori je ocijenila da je Međuministarski sastanak za borbu protiv nasilja značajan mehanizam i njegovo postojanje je u skladu sa zahtjevima Globalnog partnerstva. Pojasnila je da Međuministarski sastanak ne predstavlja formalno tijelo, već funkcioniše kroz održavanje sastanaka na različite teme. Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je podsjetio da nije precizno definisano kada će proces reforme Savjeta za prava djeteta biti završen i smatra da je dobro imati tijelo koje će se na krovnom nivou baviti svim pitanjima koja se tiču dječjih prava.

Na pitanje zamjenice Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Snežane Mijušković kada se Izvještaj može smatrati javnim, predstavnici UNICEF-a su odgovorili da će isti biti javan po završetku ovog sastanka. Predstavnici UNICEF-a su prihvatili molbu savjetnice predsjednika Vlade da se osim elektronske publikacije, isti pripremi i u štampanoj formi.

Ana Dautović iz UNICEF-a je obavijestila učesnike da je već počela implementacija određenih preporuka iz Izvještaja. Podsjetila je da je izabrana nova generacija Zlatnih savjetnika Zaštitnika i obavljani su razgovori sa predstavnicima Kabineta predsjednika Vlade i Ministarstva rada i socijalnog staranja u vezi sa reformom Savjeta za prava djeteta. Smatra da je neophodno što više interno razgovarati o samim preporukama, jer se u predstojećem dvogodišnjem periodu ne mogu sve realizovati, ali treba definisati kratkoročne i srednjeročne ciljeve.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Osama Makavi Kogali je pozvao učesnike sastanka da se obrate Predstavništvu UNICEF-a ukoliko im je potrebna pomoć u planiranju aktivnosti za realizaciju preporuka. Takođe, ponudio je pomoć UNICEF-a prilikom prestrukturiranja Savjeta za prava djeteta. Naglasio je da su Savjet za prava djeteta, parlamentarni odbori i institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda tri ključna aktera zadužena za realizaciju preporuka, ali u ovaj proces treba da budu uključene i sve druge relevantne institucije. Mišljenja je da je utvrđivanje strategije za dječja prava veoma važno i da treba razmišljati o tome, a ne o novcu potrebnom za realizaciju pojedinih preporuka.

Ana Dautović smatra da sa Izvještajem treba upoznati predstavnike svih institucija koji su učestvovali na sastanku održanom 16. februara 2018. godine kada je predstavljen Nacrt izvještaja, sa

čime su saglasni i članovi Ad hoc Nadzornog odbora. Zamolila je učesnike da do kraja aprila 2018. godine pošalju povratnu informaciju u vezi sa planom implementacije preporuka.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Osama Makavi Kogali je ocijenio da je Crna Gora uradila sjajan posao i da podatke sadržane u Izvještaju ne treba skrivati i „držati pod stolom“ . Saopštio je da UNICEF praktikuje da sve evaluacije postavi na svoj web sajt.

Zaključio je sastanak riječima da posao koji se tiče zaštite dječjih prava nikad nije završen, jer naša budućnost je u njihovim rukama, dok je njihova budućnost danas u našim rukama.

Savjetnica predsjednika Vlade Crne Gore Merima Baković je saglasna da reforma u ovoj oblasti nikad ne može biti završena i nada se da će svi učesnici sastanka nakon dvogodišnjeg perioda biti zadovoljni stepenom realizacije preporuka sadržanih u Izvještaju.

INFORMACIJA SA RADIONICE „RODNA RAVNOPRAVNOST I ORODNJAVANJE“, održane u Podgorici, 23. i 24. aprila 2018. godine

Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori organizovao je Radionicu na temu „Rodna ravnopravnost i orodnjavanje“, koja je održana u Podgorici 23. i 24. aprila 2018. godine.

Radionica je održana u cilju realizacije jedne od mjera iz Plana aktivnosti za rodno osjetljivu Skupštinu Crne Gore septembar 2016 – septembar 2018. godine.

Na Radionici su učestvovali/e: poslanice Sanja Pavićević, Jovanka Laličić, Ana Nikolić, poslanici Zvonko Vuković i Radule Novović i službenici i službenice Odbora za rodnu ravnopravnost, Zakonodavnog odbora, Administrativnog odbora, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu i Odbora za ljudska prava i slobode.

Na otvaranju su govorile poslanica Sanja Pavićević, članica Odbora za rodnu ravnopravnost i Lia Magnaguagno, program menadžerka Odjeljenja za demokratizaciju u Misiji OEBS-a u Crnoj Gori.

Poslanica Sanja Pavićević je podsjetila na Plan aktivnosti za rodno osjetljivu Skupštinu Crne Gore i mjere za njegovu realizaciju. Planom su definisani ciljevi koje treba postići u šest akcionih oblasti: Unapređenje i jačanje liderstva i posvećenost konceptu rodne ravnopravnosti kroz inkluzivni pristup; Rodna uravnoteženost u političkom zastupanju kroz uravnoteženosti u brojevima i odgovornostima; Rodno odgovorno zakonodavstvo i politike koje usvaja Skupština Crne Gore; Unapređenje skupštinskih službi i infrastrukture sa ciljem dostizanja profesionalne izvrsnosti; Jačanje svijesti o rodnoj ravnopravnosti u skupštinskoj kulturi i Skupština kao zastupnik rodne ravnopravnosti: približavanje javnosti. Naglasila je da realizacija Plana treba da utiče na podizanje svijesti o pitanjima rodne ravnopravnosti i značaja integracija politika rodne ravnopravnosti, kao i uspostavljanje mehanizama ostvarivanja rodne ravnopravnosti u Skupštini Crne Gore. Planom je utvrđeno da Skupština konstantno edukuje i jača svoje kapacitete za primjenu koncepta rodne ravnopravnosti u svakodnevnom radu. Poslanica Pavićević je zahvalila Misiji OEBS-a na kontinuiranoj saradnji i doprinosu koji pruža Skupštini Crne Gore i Odboru za rodnu ravnopravnost u realizaciji brojnih aktivnosti u ovoj oblasti.

Program menadžerka Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori Lia Magnaguagno je podsjetila na brojne projekte koje je OEBS realizovao u saradnji sa Skupštinom Crne Gore i obuke za poslanike i poslanice, ali i za zaposlene u Stručnoj službi. Planiraju nastavak rada na pitanjima rodne ravnopravnosti i jačanju parlamentarne demokratije. Uputila je pohvale Odboru za rodnu ravnopravnost na posvećenosti u dostizanju zacrtanih ciljeva i daljeg napretka u oblasti prava žena.

Radionicu su vodile ekspertkinje Karolina Leaković i Slavica Striković koje imaju dugogodišnje iskustvo u oblasti rodne ravnopravnosti.

Tokom dvodnevne Radionice održani su sledeći paneli: „Rodna ravnopravnost i ženska ljudska prava- osnovni koncepti“, „Orodnjavanje u institucijama i politici“, „Politička zastupljenost žena: Glasovi koji se ne čuju?“, „Politički rječnik i rod“, „Političarke u medijima“ i „Politički sistem i javne politike – rade li u interesu žena?“

Predstavljeni su osnovni koncepti rodne ravnopravnosti i ljudskih prava žena. Ukazano je da ljudska prava žena predstavljaju cjelovit i neotudiv dio opštih ljudskih prava. Između ostalog,

podrazumijevaju pravo na život bez nasilja, reproduktivan izbor, ekonomsku samostalnost i ravnopravno učestvovanje u političkom i društvenom životu. Razgovaralo se o polu, rodu i integrisanju rodne politike, kao i o mogućnostima unapređenja rodne ravnopravnosti u političkim partijama. Ukazano je da je važno imati što više žena na mjestima odlučivanja, kao i da je potrebno da ženske grupe u političkim partijama aktivnije djeluju.

Tokom diskusije bilo je riječi o muškom i ženskom tipu vođenja politike. Ocijenjeno je da je rodna nejednakost posebno vidljiva u političkoj participaciji, pristupu ekonomskim resursima, obrazovanju i domaćinstvu i porodici. Naglašeno je da rodna ravnopravnost ne promovira identičnost muškaraca i žena, već uvažava njihovo pravo na različitost, ali i promovira ravnopravnu podjelu dobiti iz aktivnosti u kojima učestvuju, kao i pravedno tretiranje. Koncept integrisanja rodne perspektive podrazumijeva da se rodna perspektiva mora uključiti u sve javne institucije, mehanizme političkog odlučivanja, statistike i politike sa ciljem ostvarivanja rodne ravnopravnosti.

Posebna pažnja je posvećena nasilju u porodici i nasilju nad ženama za koje ne postoji opravdanje.

Bilo je riječi i o zastupljenosti žena u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti. Kako bi se postigli bolji rezultati u ovoj oblasti potrebno je snažnije organizovanje žena u političkim partijama, unapređenje i dosledna primjena normativnog okvira i sprovođenje kontinuiranih edukacija i medijske promocije.

Razgovaralo se i o Ženskoj političkoj mreži koju čine predstavnice političkih partija iz redova vlasti i opozicije i predstavnice akademske zajednice. Ženska politička mreža zahtijeva:

- izmjene Zakona o izboru odbornika i poslanika kroz uvođenje kvote od 40% žena na izbornim listama,

- izmjene Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja uvođenjem finansijskih podsticaja za partije u vidu više opredijeljenog novca za svako mjesto poslanice i finansijsku podršku ženskim organizacijama unutar partija i

- izmjene Zakona o političkim partijama kroz obavezu obezbjeđivanja mehanizama za rodno balansiranu zastupljenost u organima partija.

Na Radionici se govorilo i o političkom rječniku i zastupljenosti političarki u medijima. U radu u grupama učesnici i učesnice Radionice su analizirali/e dnevne novine i zastupljenost žena u naslovima, fotografijama i tekstovima dnevnih novina. Zaključeno je da su žene nedovoljno zastupljene u medijima i da mediji u neznačajnoj mjeri koriste rodno osjetljivi jezik. Ocijenjeno je da je važno koristiti rodno osjetljivi jezik, jer je to zakonski obavezno, odgovorno i gramatički ispravno. Vidljivost žena u jeziku je veoma bitna, jer se u jeziku reflektuju rodni odnosi u društvu. Najčešći način da se žena učini nevidljivom je upotreba oblika muškog roda za označavanje zanimanja i titula žena.

U okviru Radionice razgovarano je i o različitim značenjima pojma politika – *politics* (politika), *policy* (javna politika) i *polity* (politička zajednica i/ili njena institucionalna struktura). Predstavljen je petofazni model ciklusa javnih politika koji obuhvata: definisanje dnevnog reda, formulaciju javne politike, donošenje odluke, implementaciju i evaluaciju javne politike. Ukazano je da se u praksi pojedine faze javne politike najčešće preskaču. Analizirana su i dva primjera javnih politika iz Hrvatske.

Učesnici i učesnice Radionice su istu ocijenili/e veoma kvalitetnom i korisnom.

**ZAPISNIK SAČINILA
SEKRETAR ODBORA**

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković